

MIN. SPRAW WOJSK.
DEPARTAMENT MOBILIZAC. - ORGANIZACYJNY
SEKCJA REGUL. i WYSZKOL.

Wk. 2.

SŁUŻBA GARNIZONOWA

WYDANIE II.

WARSZAWA — 1919
KSIĘGARNIA WOJSKOWA.

17290

MIN. SPRAW WOJSK.
DEPARTAMENT MOBILIZAC. - ORGANIZACYJNY
SEKCJA REGUL. i WYSZKOL.

Wk. 2.

SŁUŻBA GARNIZONOWA

WYDANIE II.

**Kolekcja
Emila Kornasia**

WARSZAWA — 1919
KSIĘGARNIA WOJSKOWA.]

QM KEK 317771

Zatwierdzone do drugiego wydania przez Ministra
Spraw Wojskowych (pismo Sekcji Regul. i wy-
szkolenia Dep. I M.S.W. № 1308 z dnia 2/XI 1919).

Zakłady Graficzno-Wydawnicze „Książka“
Warszawa, Moniuszki № 11, telef. 190-93.

Wpisano do Księgi Akcesji

Akc. Dł nr 117 /2012/ QM

A. Warty i posterunki w ogólności.

1. Cel i wystawianie wart i posterunków.

1. Warty i posterunki dzielą się na honorowe i na ochronne, służące do zabezpieczenia budynków i t. p. oraz do utrzymania ogólnego bezpieczeństwa.

2. Służba wartownicza jest nadzwyczaj ważną, ponieważ żołnierz jest zdany na samego siebie i najczęściej ma strzec przedmiotów szczególnie ważnych i wielkiej wartości.

Zanim wyznaczy się żołnierzy na wartę, należy ich o obowiązkach służby wartowniczej praktycznie i teoretycznie pouczyć, a zwłaszcza o 22 i 23 artykule wojennym oraz o §§ 139, 140, 141, 143, 144 i 146 Kodeksu Karnego Wojskowego.

3. Należy dążyć do możliwego ograniczenia służby wartowniczej, ażeby żołnierzy niepotrzebnie nie odciągać od innej służby.

4. Żołnierzy, na których ciążyą kary czci, nie wolno wyznaczać na posterunki honorowe. Również

nie wolno nimi obsadzać ważniejszych posterunków, do których pomiędzy innemi należą także posterunki przed koszarami i posterunki zaopatrzone w ostrą amunicję.

5. Ilość i miejsca posterunków wyznacza najstarszy oficer garnizonu.

6. Warty, wystawiające co najmniej trzy posterunki, mogą, o ile na to pozwala siła garnizonu, wystawiać posterunek przed główną wartownią.

2. Wyznaczanie oficerów i żołnierzy do służby wartowniczej.

7. Oficerowie są dowódcami wart tylko wtedy, jeśli cel i siła wart tego wymagają.

8. W braku podoficerów można wyznaczać na dowódców warty szczególnie zdatnych starszych żołnierzy, o ile cel warty na to zezwala.

9. Ażeby żołnierze mogli należycie przygotować się do służby wartowniczej, należy ich wyznaczyć na 24 godziny przed rozpoczęciem tejże; jedynie z powodów służbowych mogą zdarzać się wyjątki.

3. Umundurowanie.

10. Umundurowanie wart jest polowe; używanie płaszczy zarządza najstarszy oficer garnizonu.

11. Do użytku posterunków w porze zimowej albo podczas niepogody stale mają być w wartowni płaszcze wartownicze, mianowicie jeden dla każdego przewodniego, a po dwa dla każdego posterunku. W każdym płaszczu wartowniczym znajduje się po prawej stronie kieszeń na naboje.

12. Płaszcze są własnością oddziału, który je utrzymuje w należytych stanie i zabiera z sobą w razie zmiany garnizonu.

B. Przełożeni wart.

13. Przełożeni wart.

1. Naczelnik Państwa.
2. Wódz naczelny wojsk polskich.
3. Dowodzący generał korpusu.
4. Najstarszy oficer garnizonu.
5. Oficer służbowy garnizonu.
6. Dowódca warty.

14. W każdym garnizonie wyznacza najstarszy oficer codziennie oficera służbowego garnizonu; w małych garnizonach może to być służba tygodniowa.

15. Obowiązki oficera służbowego garnizonu rozpoczynają się z chwilą zaciągnięcia warty i kończą się z jej zmianą.

16. Obowiązkiem oficera służbowego garnizonu jest sprawdzanie i podtrzymywanie czujności wart i posterunków oraz czynne wkraczanie tam, gdzie tego wymagają okoliczności.

17. Oficer służbowy garnizonu musi dokładnie podawać miejsce swego pobytu w każdej porze.

18. Kontrolowanie wart przez oficera służbowego ustala najstarszy oficer garnizonu.

19. Oficer służbowy garnizonu ma każdorazowo wciągnąć do książki wart uwagę o dokonanej kontroli wart i posterunków z dokładnem podaniem czasu i własnoręcznym podpisem, oraz zanotować w niej zauważone niewłaściwości.

20. Kontrolowanie wart osiąga tylko wtedy swój cel, jeżeli czas kontroli jest warcie niewiadomy.

21. Oficer służbowy winien przy kontroli wart i posterunków podczas nocy wziąć z sobą jako osłonę 1 do 2 żołnierzy.

22. Oprócz wymienionych w punkcie 13 przełożonych wart i posterunków winni także wszyscy oficerowie oddziału sprawującego służbę wartowniczą, którzy posiadają władzę dyscyplinarną, współdziałać, aby tę służbę wykonywano ściśle według przepisów. Winni oni usuwać w sposób nie rzucający się w oczy wszystkie uchybienia przeciwko przepisom służby wartowniczej, zaniedbania w umundurowaniu i postawie wojskowej, karząc winnych

stosownie do okoliczności — po ukończeniu służby wartowniczej*).

C. Warty.

1. Zaciąganie wart.

23. Czas zmiany wart назнача najstarszy oficer garnizonu. W zwykłych warunkach czas ten należy w ten sposób naznaczyć, ażeby żołnierze wyznaczeni na wartę mogli przedtem zjeść obiad.

24. Zarządzenie zbiórki i t. p. warty jest obowiązkiem oddziału wystawiającego warty.

25. Oficer służbowy garnizonu jest obecnym przy zbiórce wart odmaszerowujących na zmiany. Sprawdza on przepisaną siłę wart, podział (patrz art. 32) i prawidłowość umundurowania, poucza je pokrótce o 22 i 23 artykuły wojennym oraz o §§ 139, 140, 141, 143, 144 i 146 Kodeksu Karnego Wojskowego, poczem komenderuje: „*Baczność!*“ „*Na ramię bron!*“ i daje rozkaz do zabębnienia sygnału: „Służba wartownicza!“. Z tą chwilą warty przechodzą pod rozkazy dowódców wart. Jeżeli przy zaciąganiu wart niema dobosza, albo gdy nie wolno

*) Podczas pouczania albo udzielania nagany wchodzi wymieniony oficer w stosunku do żołnierzy, należących do jego oddziału, pułku, bataljonu, kompanji, a sprawujących służbę wartowniczą, w prawa przełożonego.

dawać sygnałów, oficer służbowy zapowiada tylko: „Służba wartownicza!”

Następnie wydaje komendę: „*Prezentuj—broń!*“ „*Na ramię broń!*“ i daje rozkaz do odmaszerowania wart, które przed nim defilują.

26. W Wielki Piątek nie wolno dawać żadnych sygnałów, oprócz alarmu pożarowego i wojkowego.

2. Zmiana i podział wart.

27. Przy zbliżaniu się nowej warty ku wartowni posterunek przed wartownią woła: „*Warta pod broń!*“, lub dzwoni.

28. Dowódca starej warty komenderuje: „*Równaj w prawo!*“ „*Baczność!*“ „*Na ramię broń!*“ Nowa warta podchodzi naprzeciw starej, poczem jej dowódca komenderuje: „*Warta—stój!*“ W razie przemaszerowania w kolumnie dwójkowej, następuje komenda: „*W prawo (lewo) — zwrot!*“ „*Równaj w prawo!*“ „*Baczność!*“

Następnie komenderują dowódcy wart, przy czem dowódca starej warty zawsze pierwszy: „*Prezentuj—broń!*“ poczem następuje komenda: „*Na ramię—broń! Przewodni—wystap!*“

Na tę komendę przewodni starej warty maszerują krokiem ćwiczebnym, wykonując przy trzecim kroku zwrot w prawo, na lewe skrzydło nowej warty, gdzie ustawiają się na wysokości dru-

giego rzędu w tym samym froncie, co warta, z odstępem $3\times$ od lewego skrzydła warty; odstęp między przewodnimi zależy od wielkości zmian. Przewodni nowej warty, wykonawszy przy drugim kroku zwrot w lewo, dochodzą na lewe skrzydło swego oddziału i ustawiają się w ten sam, co wyżej, sposób z lewej strony odpowiednich przewodnich starej warty.

29. Teraz wydaje dowódca nowej warty komendę: „*Pierwsza zmiana—wystap!*“ Odnośni żołnierze maszerują podobnie jak przewodni na lewe skrzydło warty, gdzie ustawiają się na $2\times$ przeciw swych przewodnich i frontem do nich; jeśli ich jest nie więcej jak trzech, stają w jednym rzędzie, jeśli zaś czterech lub więcej, to w dwóch rzędach. Pierwsza zmiana posterunku przed wartownią maszeruje do starego posterunku.

Skoro dowódca nowej warty przekonał się o należytem ustawieniu się, wydaje komendę: „*Odmaszerować!*“ Przewodni nowej warty komenderują: „*Do nogi — broń!*“ „*W kozły broń! Rozejść się!*“ Pierwszy numer zmiany posterunku przed wartownią maszeruje do wartowni.

30. Przewodni oraz zmiany składają tornistry w wartowni, względnie wdziewają płaszcze. Po uporządkowaniu ubioru wracają do karabinów, poczem następuje zmiana posterunków.

31. Po odejściu posterunków komenderują obydwaj dowódcy wart: „*W prawo—zwrot! Warta*

marsz!“ Nowa warta zajmuje miejsce starej, jej dowódca komenderuje: „*Warta stój! W lewo — zwrot! Do nogi broń!*“

Dowódca warty nowej dzieli ją, poczem komenderuje: „*Rozejść się!*“

Stara warta postępuje kilka kroków w bok, bierze do nogi broń i stawia ją w kozły.

Żołnierze tej warty biorą na siebie tornistry, o ile tego przed tem nie zrobili, dowódca oddaje przepisy, inwentarz wartowni, płaszcze i t. d. Po powrocie wszystkich starych posterunków dowódca starej warty wydaje rozkaz ujęcia broni i zabębienia sygnału: „*Służba wartownicza skończona!*“ poczem stara warta wraca do koszar.

32. Po każdorazowem odejściu i powrocie zmian nastąpić musi podział warty.

Warta stać musi według wzoru.

Do 7 ludzi ustawia się w jednym rzędzie, 8 i więcej w 2 rzędach.

33. Dowódca warty stoi na prawem skrzydle. Jeżeli na warcie znajduje się drugi podoficer, to staje za prawoskrzydłową rotą lub za prawoskrzydłowym żołnierzem, trzeci zaś na lewem skrzydle. Grajek stoi o jeden krok na prawo od dowódcy warty. Jeżeli warta jest ustawiona w dwóch rzędach, to grajek stoi w jednej linii z drugim rzędem. Posterunek przed wartownią stoi na wskazanym mu miejscu.

Dowódca warty, mając wydać jakąkolwiek komendę, występuje krok naprzód prawą nogą z równoczesnym zwrotem w lewo. Przy zmianie, względnie podziale, warty może stać przed nią.

3. Obowiązki dowódcy warty.

34. Dowódca warty musi dokładnie zaznaczyć się z przepisami, dotyczącymi jego warty i posterunków. Może on wartownię opuścić tylko w wypadkach, przewidzianych w przepisach dla danej warty. Jeżeli to nastąpi, albo gdy dowódca warty musi wyjść dla chwilowej potrzeby, to powinien za każdym razem oddać dowództwo najstarszemu z podwładnych. (Patrz pkt. 54 ust. 4).

Dowódca warty czuwa nad spokojem i porządkiem w wartowni, oraz nad tem, aby warta była stale gotowa do spełnienia swych obowiązków. Warta musi być zawsze prawidłowo podzielona. Żołnierzom wolno wartownię opuszczać, lecz nie więcej, niż dwom jednocześnie, tylko za zezwoleniem dowódcy warty w każdym poszczególnym wypadku. Obowiązkiem dowódcy warty jest również troska o przepisowy ubiór warty. O ile pogoda tego wymaga, zarządza on zmianę ubioru i t. p., wedle przepisów. Dowódca warty musi w tym wypadku, stosownie do okoliczności, działać samodzielnie.

35. Udzielanie zwolnień żołnierzom, będącym

na warcie, jest dozwolone tylko w nadzwyczajnych wypadkach.

W razie zachorowania żołnierza na warcie melduje dowódca warty o tem natychmiast oddziałowi i prosi, o ile zachodzi potrzeba, o uzupełnienie. Jeżeli żołnierz stoi na posterunku, należy najpierw zarządzić zmianę posterunku.

36. Dowódca warty aresztuje każdego żołnierza, który podczas służby wartowniczej popełni przestępstwo, przewidziane w artykułach wojennych, np. upije się, zaśnie na posterunku, opiera się rozkazom i t. p. Również i w tym wypadku należy, o ile zachodzi potrzeba, zażądać uzupełnienia, bezpośrednio od oddziału, wystawiającego wartę. Oprócz tego należy zameldować o tem najstarszemu oficerowi garnizonu i oficerowi służbowemu.

Drobniejsze przekroczenia żołnierzy, pełniących służbę wartowniczą, należy po powrocie meldować oddziałowi.

Aresztowania pijanych mają dokonać żołnierze na rozkaz dowódcy warty, odłożywszy przedtem broń boczną, przez co nie znajdują się już w stosunku przełożonych względem aresztowanego.

37. Dowódca warty, jako taki, nie ma władzy dyscyplinarnej nad żołnierzami warty.

38. Do obowiązków dowódcy warty należy także utrzymywanie w należytych porządku książ-

żek, płaszców wartowniczych i inwentarza wartowni oraz składanie meldunków.

39. Nie należący do warty mogą przebywać w wartowni tylko z powodów służbowych. Osobom cywilnym jest wstęp do wartowni wzbroniony.

4. Oddawanie honorów przez warty.

40. Warty z posterunkiem przed wartownią oddają honory:

a) przez prezentowanie broni i bębnienie marsza,

b) przez prezentowanie broni.

41. W razie zbliżenia się do warty osoby, której warta winna jest oddać honory, woła posterunek, stojący przed wartownią: „*Warta pod broń!*“, albo dzwoni. Musi to nastąpić tak wcześnie, aby oddanie honorów zostało wykonane, zanim osoba, której należy oddać honory, dojdzie do warty. W razie zbyt późnego wywołania warty należy mimo to honory oddać.

Posterunek przed wartownią oddaje w tym wypadku samodzielnie honory we właściwym czasie, nie czekając na komendę dowódcy warty.

42. Warty prezentują broń i bębną marsza przed Naczelnikiem Państwa, przed chorągwiami i sztandarami*).

*) Co do wykonania zostanie wydany oddzielny rozkaz.

Rozkaz do bębnienia marsza daje dowódca warty. Dobosze bębnią przy oddawaniu honorów przepisany dla piechoty marsz honorowy.

43. Warty prezentują broń:

przed generałami,
 przed przełożonymi wart,
 przed bezpośrednimi przełożonymi oddzia-
 łu, wystawiającego wartę od dowód-
 cy pułku (samodzielnego bataljonu)
 wżwyż,

przed wojskowemi paradami żałobnemi,
 przed Przenajświętszym Sakramentem.

44. Komendy przy oddawaniu honorów są następujące: „*Równaj w prawo! Baczność! Na ramię — broń! Prezentuj — broń! W prawo (lewo) — patrz!*“ Warty, zwracając głowy szybkim ruchem, patrzy na przełożonego, któremu się oddaje honory i przeprowadza go głową i wzrokiem aż do trzeciego sąsiada, poczem bez komendy zwraca głowę na wprost.

45. W wypadkach, gdy warta wykonywa chwyty, oficer, będący dowódcą warty, dobywa szabli i wykonywa chwyty równocześnie z wartą. Chwyty bronią wykonywują również podoficerowie i starsi żołnierze, będący dowódcami warty. Podchorążowie i sierżanci (wachmistrze) dobywają także szabli, nie wykonywują jednakże prezentowania.

46. Przy wystąpieniu warty pod broń grajek bierze bęben, względnie trąbkę do ręki. Dobosze wykonywują przepisane chwytły równocześnie z wartą.

47. Po oddaleniu się osoby, której honory oddano, komenderuje dowódca warty: „*Na ramię—broń! Do nogi—broń! Rozejść się!*“

48. Oficerom należą się honory tylko wtedy, jeżeli są w mundurze. Oficerom obcych armji oddaje się te same honory co oficerom polskim.

49. Wyżej wymienione przepisy, co do oddawania honorów, mają zastosowanie tylko w dzień.

50. Jeżeli posterunki pełnią służbę w płaszcach, to warta występuje pod broń tylko przed Naczelnikiem Państwa.

51. O ile przełożony ruchem ręki da do zrozumienia, że nie życzy sobie oddania honorów, przysługujących jego stopniowi lub stanowisku służbowemu, to posterunek przed wartownią oddaje honory tylko sam; dopiero na powtórne danie znaku może zaniechać oddania honorów.

52. Jeżeli znaczna część żołnierzy, będących na warcie, jest zajęta dozorowaniem aresztowanych, to warta nie występuje pod broń dla oddania honorów.

5. Występowanie warty pod broń w szczególnych wypadkach.

53. Prócz wystąpień w celu zmiany warty i dla oddania honorów, mogą warty występować pod broń dla utrzymania spokoju i porządku, dla własnego bezpieczeństwa, jak również przy zbliżaniu się pochodu, odbywającego capstrzyk*), a kończącego się przy wartowni.

6. Zachowanie się wart od zmierzchu do świtu.

54. Począwszy od zmierzchu, występują warty, oprócz wypadku oddania honorów Naczelnikowi Państwa, tylko na specjalny rozkaz.

Warty i posterunki zmieniają w razie potrzeby ubiór.

Żołnierze mogą wewnątrz wartowni rozpiąć kołnierze bluz.

Dowódca warty dba o należyty podział czasu na spoczynek dla żołnierzy od capstrzyka do pobudki. Część ich może według zarządzenia dowódcy spać podczas nocy; również dowódca warty może się kazać zastąpić w tym celu na pewien czas.

55. Przy zbliżaniu się w ciemności oficera służbowego do posterunku przed wartownią — ten,

*) O capstrzyku będą później wydane rozporządzenia.

ostatni oddaje honory. Dopiero na rozkaz przełożonego woła: „*warta pod broń!*“, albo dzwoni. Po wystąpieniu warta prezentuje broń. Oficer służbowy zbliża się do dowódcy warty w celu odebrania hasła.

Jeżeli inni uprawnieni do tego przełożeni chcą dokonać kontroli wart, to postępowanie jest podobne.

Dowódcy wart meldują zawsze, względnie młodszymi od siebie rangą oficerom służbowym oznajmiają, o ważniejszych zajściach na warcie.

56. Patrole, składające się z dowódcy i 1 do 2 żołnierzy, a wysyłane przez warty według bliższych zarządzeń najstarszego oficera garnizonu, mają za zadanie sprawdzać czujność posterunków i wykonywać wojskową służbę policyjną na ulicach stosownie do szczególnych wskazówek najstarszego oficera garnizonu. Maszerują tak samo jak zmiany. Jeżeli patrole prowadzą z sobą aresztowanych, to nie oddają honorów.

Patrol, stwierdziwszy u posterunku większe przekroczenie lub zaniedbanie obowiązków służby wartowniczej, względnie znajdując go w stanie, który mu uniemożliwia dalsze pełnienie służby, winien go przez jednego ze swoich żołnierzy zmienić i odstawić do właściwej warty. Uzupełnienia żąda się według pkt. 35 i 36.

57. Grajkowie warty trąbią lub bębnią wieczorem capstrzyk, a rano pobudkę, mianowicie:

capstrzyk o godzinie 21-ej, a pobudkę po wschodzie słońca o godzinie, oznaczonej przez najstarszego oficera garnizonu, stosownie do pory roku. Tenże może wydać rozkaz trąbienia lub bębnienia capstrzyka w lecie później niż o godzinie 21-ej.

Kwadrans przed capstrzykiem daje się sygnał do powrotu do koszar.

58. Grajek bębni albo trąbi capstrzyk i pobudkę z miejsca wyznaczonego mu przy podziale warty. Po odegraniu następuje modlitwa. W tym celu posterunek przed wartownią woła: „*Warta pod broń!*“ dowódca warty komenderuje: „*Równaj w prawo! Baczność! Modlitwa!*“ W cichej modlitwie biorą udział wszyscy obecni wojskowi.

Po modlitwie następuje zmiana posterunków, jeżeli jest właściwa pora, lub dowódca nakazuje rozejście się.

59. Jeżeli publiczne odprawianie modlitwy, ze względu na położenie warty i t. p., nie jest wskazane, zarządza najstarszy oficer garnizonu odprawianie jej w wartowni.

7. Książki wart i meldunki.

60. W każdej wartowni znajdują się:

1. Książka wart, w której podany jest

imienny wykaz zmian dla każdego posterunku, hasło, nazwisko oficera służbowego, czas przeprowadzonych kontroli warty, wysłanie i powrót patroli, oraz szczególne wydarzenia, zaśląbnienia, aresztowania i t. p.

2. Przepisy służby garnizonowej.

3. Szczególne przepisy dla danej warty.

61. Zazwyczaj warty składają w ciągu 24 godzin jeden raz piśmienny raport, mianowicie rano, w jednym egzemplarzu.

O nadzwyczajnych wypadkach należy natychmiast meldować.

62. Wszystkie warty garnizonu wysyłają raporty i meldunki do głównej wartowni, o ile najstarszy oficer garnizonu ze względu na miejscowe warunki nie postanowi inaczej. Warta główna wysyła wszystkie meldunki wraz ze swoim własnym do najstarszego oficera garnizonu. Dla stale powtarzających się raportów należy ustanowić wzory.

63. Raporty odnoszą zwykle żołnierze warty, nie biorąc z sobą karabinu.

8. Warty koszarowe i inne.

64. Warty koszarowe, jak i wszystkie inne, służące wyłącznie potrzebom oddziałów.

łów, nie należą zasadniczo do wart garnizonowych.

Co do zachowywania się tych wart i posterunków mają ogólne przepisy służby wartowniczej pełne zastosowanie*).

65. Przepisy szczególne dla pełnienia służby przez daną wartę wydaje dowództwo oddziału, które wartę wystawia i któremu ona podlega pod względem dyscyplinarnym.

66. Jako warty koszarowe i t. p. należy rozumieć tylko te warty i posterunki, których zakres działania nie wychodzi poza obręb koszar i t. p. Posterunki tych wart, stojące przed koszarami na publicznych drogach lub ulicach należy zatem liczyć do posterunków, pełniących służbę wartowniczą w garnizonie. To samo dotyczy patroli, wysyłanych przez te warty, o ile ich czynność sięga poza wewnętrzny obręb koszar i t. p.

67. Najstarszy oficer garnizonu może w szczególnych wypadkach poddać swoim rozkazom niektóre warty koszarowe i t. p. W tym wypadku zalicza się je do wart garnizonowych.

*) Wart stajennych, przeznaczonych do czuwania nad porządkiem w stajniach, nie zalicza się do wart wojskowych w myśl niniejszych przepisów. Dowódcy wart stajennych są zatem, jako tacy, tylko przełożonymi żołnierzami, wyznaczonych do danej warty stajennej; ci nie mają charakteru posterunków.

D. Posterunki.

1. Znamiona posterunków.

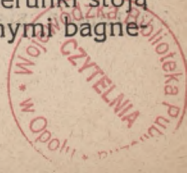
68. Za posterunki należy uważać tylko tych żołnierzy, którzy są w ubiorze, przepisany dla wart i garnizonu, i którym nie wolno wypuszczać z rąk broni, ani też opuszczać przeznaczonego im miejsca.

2 Obowiązki posterunków.

69. O ile nie było wyraźnego innego rozkazu, nie wolno posterunkom usiąść, ani położyć się, ani też wypuścić broni z ręki; nie wolno im jeść, pić, palić, przyjmować podarków, spać, wychodzić poza obręb swego posterunku, opuścić go przed zmianą lub w inny sposób wykroczyć przeciwko odnośnym przepisom. (Art. woj. 22).

70. Każdy żołnierz na posterunku musi oprócz powyższych przepisów ogólnych znać także szczegółowe przepisy wydane dla pełnienia służby w danym miejscu.

71. Posterunki, stojące w komnatkach Naczelnika Państwa z bronią u nogi, nasadzają zawsze bagnet na broń. Pozatem określa najstarszy oficer garnizonu, które posterunki mają stać z nasadzonym bagnetem. Zwykle wszystkie posterunki stoją od capstrzyka do pobudki z nasadzonymi bagn

tami — pasy zdłużone. W wyjątkowych wypadkach mogą także bezpośredni przełożeni kazać nałożyć bagniet na broń. O ile zachodzi możliwość użycia broni, posterunek czyni to samodzielnie.

72. Posterunki trzymają karabin na ramieniu, jeśli bagniet nie jest nasadzony, mogą go także trzymać pod pachą. W budce wartowniczej stoją posterunki z bronią u nogi.

73. Posterunkom wolno wejść do budki wartowniczej tylko podczas gradu, deszczu lub śnieży. Celem oddania honorów i w wypadkach, kiedy tego służba wymaga, należy budkę bez zwłoki opuścić; w żadnym wypadku przebywanie w budce nie powinno przeszkadzać, ani zmniejszyć czujności posterunku.

74. Przy zmianie przekonuje się każdy posterunek, czy powierzone jego straży przedmioty i t. p. nie są uszkodzone. Jeżeli to się zdarzy, melduje posterunek natychmiast przewodniemu. Wróciwszy do wartowni, melduje dowódcy warty o wszystkich nadzwyczajnych wypadkach, które zaszły w obrębie jego posterunku.

75. Jeżeli żołnierz zachoruje na posterunku, nie wolno mu go pod żadnym warunkiem opuścić; przez przechodzącego żołnierza lub inną osobę winien dowódcę warty o swem zasłabnięciu zawiadomić i prosić o zmianę.

76. Posterunki zatrzymują przechodzące lub zbliżające się osoby i t. p., o ile tego wymaga ich

bezpieczeństwo, lub jeśli to jest przepisane z innych szczególnych powodów, np. na odległych punktach w ciemności, przy zakładach karnych i t. d.

3. Zmiana posterunków.

77. Dla każdego pojedynczego posterunku wyznacza się trzech, dla każdego posterunku nocnego dwóch ludzi. Posterunki zmienia się co dwie godziny, a przy silnych mrozach co godzinę. Odpowiedni rozkaz wydaje najstarszy oficer garnizonu lub inny przełożony wart. W razie nagłego i silnego mrozu może dowódca warty samodzielnie zarządzić odpowiednie zmiany. Jeżeli zachodzi potrzeba zmiany posterunków co godzinę, może najstarszy oficer garnizonu zwiększyć ilość zmian dla każdego zwykłego posterunku do czterech, dla każdego nocnego do trzech żołnierzy.

78. Zmiana posterunków musi się odbywać o przepisany czas. O ile zmiana następuje regularnie co dwie godziny, posterunek przed wartownią woła w tym celu: „*Warta pod broń!*“ lub dzwoni; warta występuje szybko z bronią.

Dowodzący wartą oficer i t. p. dobywa szablę i komenderuje: „*Równaj w prawo!*“ „*Baczność! Na ramię — broń! Przewodni — wystąp*“. Ci maszerują pięć kroków przed środek warty i stają frontem do warty w odstepie kilku kroków od siebie. Na komendę: „*Zmiana — wystąp*“ odpowiednie nu-

mery zmian przystępują do nich na dwa kroki. Na komendę dowódcy: „*Odmaszerować*“ przewodni wykonują w tył zwrot i odmaszerowują z posterunkami.

79. Odnośna zmiana posterunku przed wartownią udaje się na komendę: „*Zmiana—wystąp!*“ do dotychczasowego posterunku i staje naprzeciw niego; po wysłuchaniu objaśnień o szczególnych wydarzeniach zajmuje jego miejsce; przy pierwszej zmianie jednak występuje posterunek przed zajęciem miejsca najpierw do wartowni, w celu złożenia tornistra i uporządkowania ubrania.

80. Po odmarszu zmian i po nowym podziale warty, komenderuje dowódca: „*Do nogi—broń! Rozejść się!*“

81. Jeżeli zmiana posterunków odbywa się co godzinę, to występowanie całej warty pod broń nie jest konieczne. Tylko odnośne zmiany i przewodni występują na rozkaz dowódcy warty i odmaszerowują na jego komendę (pkt. 78). Nowy podział warty w tym wypadku jest zbędny.

82. Dochodząc do posterunku, który trzeba zmienić, przewodni bez komenderowania zachodzeń podprowadza zmianę na odległość $2 \times$ przed posterunek w ten sposób, że na komendę. „*Stój!*“ zmiana staje frontem do posterunku, który przedtem udał się na swe stanowisko.

Przewodni występuje jeden krok w prawo z równoczesnym zwrotem w lewo. (Przewodni sta-

rej warty występuje krok wprzód z równoczesnym zwrotem w prawo).

Na komendę: „*Zmiana—wystąp!*“ robi nowy posterunek 3 X wprzód i staje przed dotychczasowym; po wysłuchaniu objaśnień co do szczególnych wydarzeń zajmuje jego miejsce. W tym celu obydwa posterunki wystawiają równocześnie lewe nogi na krok przed prawą stopą i, wykonywując obrót na lewych palcach, zmieniają miejsca; gdy to nastąpiło, przewodni zależnie od kierunku marszu robi bądź to w tył zwrot, bądź też przechodzi przed starym posterunkiem na drugą stronę i komenderuje: „*Marsz!*“

(Przy pierwszej zmianie zależnie od kierunku marszu jeden z przewodnich dochodzi do drugiego, który tymczasem wykonał w tył zwrot).

Zmieniony posterunek dołącza po komendzie „*Marsz!*“ o ile zmiana idzie w rzędzie do lewego skrzydła, o ile zaś w dwurzędzie, do rzędu drugiego.

83. Przy pierwszym rozprowadzaniu posterunków po zaciągnięciu nowej warty przewodni jej ma tak długo dowództwo, dopóki wszystkie posterunki nie zostaną zmienione; do tego czasu maszeruje on po prawej stronie przewodniego starej warty. Po zmianie wszystkich posterunków obejmuje dowództwo przewodni starej warty i maszeruje po prawej stronie przewodniego nowej warty.

84. Wszystkim oficerom i urzędnikom wojskowym oddają maszerujące zmiany honory na komendę: „*W prawo (lewo) patrz!*“ poczem następuje: „*Spocznij!*“

85. Przewodni są odpowiedzialni za wykonanie powyższych przepisów; a w szczególności, aby zmiany maszerowały dwa kroki za nimi, w porządku i równym krokiem, nie po chodniku; marsz chodnikiem dopuszczalny jest tylko w wyjątkowych wypadkach. Trzech lub mniej ludzi maszeruje w jednym rzędzie, czterech lub więcej — w dwóch rzędach.

86. Po powrocie zmiany komenderuje przewodni: „*Stój! Do nogi — broń! Rozejść się!*“ poczem wszyscy wchodzi do wartowni.

Przewodni melduje dowódcy warty o należytem wykonaniu zmiany posterunków i o ewentualnie zaszłych niewłaściwościach.

87. Po powrocie wszystkich zmian dowódca warty w dzień daje rozkaz, aby warta wystąpiła pod broń w celu nowego podziału.

Żołnierze, którzy powrócili z posterunków i ustawili się za wartą, wstępują na rozkaz: „*Wstąp!*“ do szeregu; dowódca warty skutecznie nowy podział, poczem komenderuje: „*Rozejść się!*“

Dopóki warta nie jest na nowo podzielona, żołnierze, którzy wrócili z posterunków, przy dwugodzinnej zmianie i w dzień nie występują pod broń dla oddania honorów razem z wartą.

88. Jeżeli warta musi wystąpić pod broń w nocy lub w czasie zmieniania posterunków co godzinę, to występują także ci żołnierze, którzy jako ostatni wrócili z posterunków; o ile powstały przerwy w szeregu, dołącza się szybko w prawo.

89. Przewodni są przełożonymi żołnierzy prowadzonych na posterunek, względnie odprowadzanych z posterunku.

4. Oddawanie honorów przez posterunki.

90. Posterunki oddają honory przez prezentowanie broni, stając przedtem na oznaczonym miejscu przy budce wartowniczej.

91. Gdy się zbliża osoba, której należy oddać honory, wówczas posterunek udaje się szybko na swoje miejsce i tam oddaje honory.

Posterunki patrolujące oddają honory na tem miejscu, gdzie się w danej chwili znajdują.

Jeżeli przełożonego zauważy się zapóźno, należy mimo to honory oddać, nawet gdyby on już posterunek minął.

Posterunkowy skierowuje swój wzrok na osobę, której oddaje honory i przeprowadza ją głową i wzrokiem.

Jeżeli posterunek trzyma karabin pod pachą, to bierze najpierw broń na ramię.

Z bronią u nogi oddaje się honory tylko w komnatach Naczelnika Państwa. Odchylenie karabinu w bok na długość ramienia odpowiada prezentowaniu. Kawalerja, artylerja polowa i tabory prezentują w tym wypadku w bok.

Przy posterunkach podwójnych żołnierz stojący z lewej strony uważa na prawego i równocześnie z nim wykonuje chwyt.

92. Posterunki prezentują broń:

We wszystkich wypadkach, w których warty prezentują, pozatem przed wszystkimi oficerami, urzędnikami wojskowymi oraz przed oficerami obcych armji.

93. Posterunki, stojące z nabitą bronią albo z bagnetem na karabinie dla oddania honorów stają na baczność z bronią na ramieniu lub na pasie. Toż samo można także zarządzić dla innych posterunków, które mają zwracać szczególną uwagę na powierzone ich straży przedmioty i t. p.

Przy oddawaniu honorów nie stanowi różnicy, czy posterunki występują w płaszczach, czy bez nich.

E. Patrole wysyłane do gospód i t. p.

94. Patrole do gospód, restauracji i t. p. lokali wysyła się w normalnych warunkach według zarządzenia najstarszego oficera garnizonu.

95. Podoficerowie i żołnierze, wysłani jako

patrole do nadzorowania gospód i t. p., mają podczas wykonywania tej służby te same prawa, co warty. Jako zewnętrzną oznakę noszą żołnierze ładownice, a żandarmi rewolwery.

96. Patrole te mogą występować tylko przeciw wojskowym. Przy zatargach między wojskowymi a ludnością cywilną działają wspólnie z miejscową władzą policyjną.

F. Aresztowania i użycie broni.

1. Aresztowania.

97. Oficerowie i żołnierze, pełniący służbę wartowniczą, oraz oficerowie służbowi garnizonu mogą na mocy przysługującego im prawa aresztować osoby wojskowe lub cywilne w następujących wypadkach:

1. jeżeli ktoś przy popełnianiu czynu karzygodnego zostanie schwytany na gorącym uczynku i nie może się natychmiast wiarogodnie wylegitymować;
2. jeżeli aresztowanie okaże się nieodzownem dla ochrony osób lub przedmiotów, powierzonych ich straży;
3. na wypadek napadu na wartę lub posterunki, oraz przy obrazach czynnych lub słownych, jeżeli przez aresztowanie można im kres położyć.

98. Oficerów i urzędników wojskowych w mundurze wolno aresztować tylko w razie schwytania ich na gorącym uczynku przy popełnianiu zbrodni lub przy bezpośrednio potem prowadzonym pościgu.

99. Aresztować należy wszystkich wojskowych, którzy po capstrzyku znajdują się bezprawnie poza obrębem swoich kwater.

100. Prócz tego mogą warty i t. d. dokonywać aresztowań osób wojskowych lub cywilnych w następujących wypadkach:

1. na rozkaz przełożonych wart;
2. na pisemny rozkaz zwierzchnika sądowego lub sądu;
3. na żądanie władz policyjnych albo innych organów — w szczególności urzędników policyjnych, żandarmów i t. p. — mających obowiązek ścigania czynów karygodnych.

101. Za aresztowaną należy uważać tylko tę osobę, której po położeniu ręki na ramieniu lub dotknięciu jej bronią wyraźnie oświadczono, że jest aresztowaną.

Samo zawołanie „stój!“ lub „aresztuję pana!“ nie jest wystarczającym. Aresztowanemu należy natychmiast oświadczyć, że w razie usiłowania ucieczki zrobi się użytek z broni. Broń i wszelkie przedmioty, przy pomocy których aresztowany mógłby czynnie wystąpić, należy mu odebrać.

102. Jeżeli posterunek aresztuje jaką osobę, osadza ją w budce wartowniczej twarzą do ściany; sam nasadza bagniet i staje przed budką w ten sposób, aby w każdej chwili miał aresztowanego na oku; nie oddaje wówczas honorów. O zaszłym wypadku zawiadamia dowódcę warty przez któregokolwiek z przechodzących żołnierzy i t. p. W razie aresztowania osoby cywilnej, jeśli to uzna za wskazane, wzywa urzędnika policyjnego i wydaje mu aresztowanego za potwierdzeniem odbioru na piśmie.

103. Wszystkich aresztowanych wojskowych odstawia się do najbliższej warty; o dalszem postępowaniu z nimi rozstrzygają wydane w tym celu rozkazy najstarszego oficera garnizonu, względnie dla wart koszarowych i t. p. rozkazy dowódcy oddziału, wystawiającego daną wartę.

104. Wszystkie aresztowane osoby cywilne odstawia się do najbliższej warty, skąd zabiera ich powiadomiona natychmiast o zajściu policja. Jeżeli strażnica policyjna znajduje się bliżej miejsca aresztowania, niż odnośna warta wojskowa, wydaje się aresztowanego bezpośrednio strażnicy policyjnej za potwierdzeniem odbioru na piśmie.

Nadto organy wykonawcze policji, które nie są posterunkami na ulicy lub patrolami ze ściśle określonym zadaniem, są obowiązane odbierać osoby cywilne, zaaresztowane przez posterunki, patrole wojskowe i t. p. na żądanie tychże za

potwierdzeniem odbioru i odstawiać je do najbliższej strażnicy policyjnej.

105. Przeprowadzania osób przez ulice ruchliwe dokonywa się, o ile możności, w zamkniętych wozach.

106. Warty są uprawnione do przeszukiwania mieszkań i zagród — celem ujęcia winnego — jedynie na podstawie rozkazu wojskowego zwierzchnika sądowego, sądu, prokuratorji lub jej organów pomocniczych.

107. Podczas nocy wolno przeszukiwać mieszkania bez zgody właściciela lub jego zastępcy tylko w następujących wypadkach*):

- a) przy ściganiu osoby schwytanej na gorącym uczynku, albo gdyby zwłoka groziła niebezpieczeństwem, lub też celem pochwycenia zbiegłego więźnia;
- b) w lokalach, oddanych osobom wojskowym do służbowego użytku;
- c) w tych miejscach, do których publicz-

*) Oprócz wypadków aresztowań wolno wartom wkroczyć w nocy do mieszkań bez zezwolenia właściciela tylko w razie niebezpieczeństwa pożaru lub powodzi, gdy życie ludzkie jest w niebezpieczeństwie, albo wreszcie na wezwanie o pomoc z zewnątrz.

Dostępu do mieszkań, zajętych przez wojskowych, nie wolno odmówić nawet w nocy przełożonym wojskowym i osobom, wyznaczonym do wykonania rozkazów służbowych.

ność w chwili rozpoczęcia przeszukiwania miała wolny przystęp.

108. Czas nocny liczy się w czasie od dnia 1 kwietnia do dnia 30 września od godz. 21-szej do godz. 4, a od dnia 1 października do dnia 31 marca od godz. 21-ej wiecz. do godz. 6.

109. Przeprowadzającym aresztowania nie wolno nic mówić ponad konieczną potrzebę, ani też obrażać lub bić aresztowanych; z drugiej zaś strony, powinni oni w razie oporu użyć siły.

Do przeprowadzenia aresztowań należy zatem wyznaczyć oddziały w takiej sile, któraby dawała pewność osiągnięcia celu przy danych okolicznościach. Jeżeli dowódca takiego oddziału po przybyciu na miejsce spostrzeże, iż powierzony mu oddział jest za słaby do spełnienia zadania, powinien natychmiast zwrócić się do wysyłającej go władzy o odpowiednie wzmocnienie swego oddziału. O użyciu broni przez oddziały wojskowe patrz pkt. 113 — 114.

Żołnierze, wezwani do pomocy, nie należący do warty, powinni, o ile możliwości, wystąpić w tem samem umundurowaniu, co warta.

110. Jeżeli w pewnych wypadkach, np. w razie oporu, lub gdy chodzi o ciężkie zbrodnie albo występki, związanie aresztowanego okaże się niezbędnem, dokonywa się tego na rozkaz dowódcy warty przy pomocy więzów, znajdujących

cych się na warcie, lub w inny odpowiedni sposób.

111. Po aresztowaniu przytrzymany znajduje się pod ochroną warty. Przedmioty, które ma przy sobie, a których sam nie może dopilnować, ma warta wziąć czasowo do przechowania.

Odebrane aresztowanemu papiery składa się w ręce odnośnej władzy. Przeglądanie papierów przez dowódcę warty dozwolone jest tylko za zgodą aresztowanego.

112. O ile miejscowe stosunki wymagają bliższych postanowień i wskazówek w zastosowaniu niniejszych przepisów, porozumiewa się najstarszy oficer garnizonu z miejscową władzą policyjną.

Wyniki tego porozumienia należy przedłożyć do zatwierdzenia przełożonym władzom, a po uzyskaniu go ogłosić publicznie w danej miejscowości.

2. Użycie broni.

113. Wojskowym, znajdującym się na warcie lub posterunkach oraz na patrolach, przysługuje prawo użycia broni w następujących wypadkach:

1. W razie napadu lub poważnego niebezpieczeństwa napadu, względnie w razie napotkania czynnego oporu,

objawiającego się niebezpiecznymi pogrózkami — w celu obrony przed napadem i przełamania oporu;

2. w wypadku nieusłuchania wezwania do natychmiastowego złożenia broni lub niebezpiecznych narzędzi i przedmiotów, względnie o ile broń ta i t. p. została po złożeniu ponownie ujętą — w celu wymuszenia posłuszeństwa;
3. jeżeli podczas ujęcia aresztowany lub więzień, powierzony do odprowadzenia lub oddany pod straż, ucieka, lub okaże chęć ucieczki;
4. jeżeli użycie broni okaże się koniecznym dla ochrony osób lub rzeczy, powierzonych ich strażu.

114. Utrzymanie porządku i bezpieczeństwa publicznego jest zadaniem władz cywilnych. Urzędnikom policyjnym nie wolno wzywać żołnierzy, będących na warcie, jeżeli chodzi tylko o udzielenie im pomocy. Władze cywilne mogą bezpośrednio prosić warty o pomoc wojskową tylko w razie nagłego i poważnego niebezpieczeństwa, gdy siły policyjne nie wystarczają. Cel wkroczenia warty musi być wówczas dokładnie podany. Dowódca warty działa dalej samodzielnie tak, aby dany cel osiągnąć.

Użycie broni, celem rozpędzenia zbiegowiska, dopuszczalnem jest jedynie po trzykrotnem wezwaniu do rozejścia się z zagrożeniem użycia broni—w odpowiednich odstępach czasu. — Każde z tych wezwań winien poprzedzać sygnał trąbką lub na bębnie, o ile jest grajek na miejscu. Dopiero po bezskutecznem trzeciem wezwaniu wolno użyć broni; tylko w wypadkach, przewidzianych w p. 103, zwłaszcza w razie czynnego napadu na wartę, może to nastąpić wcześniej.

115. Wojsko powinno używać broni tylko w tym wypadku, jeżeli to jest nieodzownem dla osiągnięcia wyżej wymienionych celów.

Użytek z broni palnej robi się tylko albo na szczególny rozkaz, albo też, gdy inne użycie broni okaże się nie wystarczajacem. Czas i sposób użycia broni muszą odnośni wojskowi sami rozważyć i zdecydować w każdym poszczególnym wypadku.

G. Zaopatrzenie wart w amunicję.

116. O zaopatrzeniu wart w amunicję rozstrzyga najstarszy oficer garnizonu. On też określa ilość naboju złożonych w wartowni. Amunicję należy przechowywać w zamkniętej skrzynce; skrzynkę tę, jak również i klucz do niej, w zapieczętowanej kopercie oddaje dowódca warty swemu następcy.

117. Dla zaopatrzenia posterunków w amunicję miarodajnymi są następujące zasady:

1. Najstarszy oficer garnizonu wyznacza posterunki, które należy zaopatrzyć w amunicję. Dotyczy to w pierwszym rzędzie posterunków, przeznaczonych dla strzeżenia zakładów karnych i aresztów, oraz tych posterunków, którym nasadzenie bagnetu na broń (punkt 71) z powodu odległego i samotnego stanowiska nie daje dostatecznego bezpieczeństwa. Posterunkom, pełniącym służbę w ożywionych dzielnicach miasta, należy dać naboje tylko wtedy, jeżeli szczególne okoliczności wyjątkowo tego wymagają. Przy wyborze żołnierzy, pełniących służbę na posterunkach z ostrymi nabojami oraz na miejscach odległych i samotnych, należy postępować z wielką przezornością.
2. Posterunki zaopatrzone w ostre naboje, stoją z nienabitą bronią, przechowując amunicję w ładownicach lub kieszeni płaszcza i ładują dopiero na wypadek możliwości zrobienia użytku z broni palnej, lub gdy tego wymaga ich osobiste bezpieczeństwo. Najstarszy oficer garnizonu, jak również

inni bezpośredni przełożeni mogą w wyjątkowych okolicznościach naka-
zać w tym względzie pewne zmiany.

Posterunki, zaopatrzone stale lub chwilo-
wo w ostre naboje, muszą być do-
kładnie i szczegółowo pouczane o uży-
ciu broni.

Powyższe przepisy dotyczą również pa-
troli.

Wydawanie ostrej amunicji posterunkom
reguluje najstarszy oficer garnizonu;
wskazaniem jest przytem nienarusza-
nie zwykłego zapasu naboji, złożo-
nego w wartowni.

3. Bezpośredni przełożeni wart mają pra-
wo amunicję, znajdującą się stale
w wartowni, rozdzielić pomiędzy po-
sterunki i żołnierzy warty: jeżeli
warta zostanie przez przeważną siłę
zaatakowaną lub zagrożoną albo też
jeżeli w danych okolicznościach istnie-
je możliwość napadu, a według zda-
nia przełożonych warty biała broń
do obrony nie wystarcza (porównaj
przepisy o użyciu broni).

Dowódca warty może takie zarządzenie
w podobnych warunkach wydać sa-
modzielnie.

D O D A T E K*)

INSTRUKCJA

dla Warty Głównej.

Stan warty: 1 oficer, 4 podoficerów i 57 szeregowców.

Wykaz posterunków: sztyldwach na platformie,
przy areszcie (1 przy kracie, 1 w sieni),

„ wejściu do Komendy Miasta,

„ „ „ Sztabu Generalnego,

w bramie bocznej Sztabu Generalnego,

przy bramie D. O. Gen.,

„ Komisji Kasowej,

„ Hotelu Bristol,

„ Wydziale personalnym Sztabu Generalnego,

Pogotowia: przy Sztabie Generalnym $\frac{1}{2}$ sekcji,

„ Hotelu Bristol 1 sekcja,

*) Instrukcje te podaje się jako przykłady.

Wykaz miejsc posterunków pogotowia:

w Sztapie Gener. na 2-m piętrze przy dr. tel., w hotelu Bristol w westybulu i przy drzwiach Prezesa ministrów (2 posterunki).

Obowiązki posterunków:

Szyldwach: 1. nikogo nie wpuszcza na platformę bez komendanta warty lub rozprawiającego i nikogo nie wypuszcza z wartowni (wyjątek rodzina stróża tam mieszkającego); 2. wojskowych zatrzymuje na platformie i daje znać do wartowni (dzwonek); 3. o wszystkich wypadkach zachodzących na ulicy melduje komendantowi warty.

Przy areszcie: 1. nikogo nie wpuszcza bez Komendanta lub rozprawiającego, jak również nie wypuszcza, wyjąwszy kancelistów aresztu; 2. baczy na spokój między aresztowanymi.

Przy wejściu do Dowództwa Miasta: 1. uważa by nie zbierały się gromady ludzi; 2. po godzinach służbowych wpuszcza tylko wojskowych.

Przy wejściu Sztabu Gener.: nikogo nie wpuszcza bez przepustek.

Przy bramie Szt. Gen.: 1. cywilnych wpuszcza tylko za przepustkami; 2. wojskowych wpuszcza tylko za legitymacjami.

Przy bramie D. O. Gen.: obowiązki te same.

Przy Komisji Kasowej: oba posterunki 1. wpuszczają tylko za przepustkami cywilnych; 2. wojskowych za legitymacjami; 3. po 19-ej nikogo nie wpuszczają prócz wojsk. tam pracujących.

Przy hotelu Bristol: oba posterunki baczą na porządek przed hotelem i w hotelu.

Przy Wydziale Personalnym Szt. Gener.: 1 baczy na porządek przed bramą, 2. po 19-ej godz. nie wpuszcza cywilnych wcale.

Obowiązki posterunków pogotowia:

W Sztapie Generalnym przy drutach telef. baczy by nikt nie uszkodził drutów.

W hotelu Bristol służą jako łączniki z pogotowiem.

Instrukcja dla warty zakładu karnego.

1. Nazwa: „Warta Zakładu Karnego“.

2. Warta podlega oficerowi służb. garn. warsz.

3. Siła warty: 1 podoficer, 1 st. żołn., 38 szeregowców.

4. Zmiana warty o godz. 13-ej na podwórzu więziennem przed wartownią (odmarsz z koszar komp. o godz. 12 min. 30 po poł.).

5. Warta zakładu karnego wystawia 4 posterunki zwykle (Nr. 1 — 4), 3 posterunki nocne (Nr. 5 — 7), oraz pogotowie dzienne, złożone z 10 szereg.

6. Zmiana posterunków Nr. 1 — 4 co 2 godz., zmiana posterunków nocnych Nr. 5 — 7 również co 2 godziny z wyjątkiem ostatniej zmiany, pełniącej służbę do końca marca bież. roku 3 godziny (od 3 — 6).

7. Służba posterunków nocnych trwa od godziny 21-ej do godziny 6 aż do dnia 1 kwietnia r. b., od tego dnia począwszy służba kończy się o godzinie 5-ej. Posterunki nocne na dzień udają się do koszar własnego oddziału, gdzie nie wolno ich używać do służby w ciągu tego dnia. Posterunki te odmaszerowują do służby z koszar o godz. 20-tej.

8. Służba pogotowia od godz. 9-ej do godz. 19-tej; na noc udaje się pogotowie do koszar przy ul. Ciepłej.

9. Pogotowie należy do warty i pełni straż przy więźniach, zajętych pracą wewnątrz zakładu (murarze, malarze, ogrodnicy), odprowadza więźniów do sądu na przesłuchania, do lekarza, dentysty, okulisty i t. p. według wskazówek dowództwa zakładu karn. Do innej służby, jak dozоровanie więźniów, pogotowia używać nie wolno.

10. Rozdział posterunków:

Posterunek Nr. 1 pełni służbę w dzień i w nocy wzdłuż budynków przy ul. Gęsiej, nie dopuszczając do gromadzenia się na chodniku osób cywilnych, a w szczególności dzieci żydowskich, jako też nie pozwalając przechodzić tamtędy ludności. Ma to na celu zapobieżenie zawleczeniu zarazy, chorób infekcyjnych.

Posterunek Nr. 2 strzeże w dzień i w nocy warsztatów i izb chorych, jako też całej części zakładu karnego przy ul. Gęsiej.

Posterunek Nr. 3 pilnuje pralni i magazynu, jako też przejścia przez parkan pomiędzy magazynem i stajnią. Służbę pełni w dzień i w nocy.

Posterunek Nr. 4 w dzień pilnuje od wnętrza tej części zakładu, która przylega do budowli sąsiednich od ul. Dzikiej. Dalej okien zakładu, które wychodzą na tę stronę. Nocą posterunek ten strzeże kasy.

Posterunek Nr. 5 pełni w nocy tylko służbę w dolnym korytarzu więziennym, przechodząc się wzdłuż niego dookoła gmachu.

Posterunek Nr. 6 pełni tę samą służbę na I-szym piętrze.

Posterunek Nr. 7 stoi w nocy u głównego wejścia do zakładu przy ul. Dzikiej. Każdy posterunek musi otrzymać dokładny rozkaz odnośnie do swego stałego miejsca i przestrzeni, na której mu wolno patrołować. Odpowiedzialny za to jest dowódca warty.

11. Posterunki pełnią służbę z karabinem na pasie. Posterunki korytarzowe z bagnetem nałożonym na karabin, inne z bagnetem przy boku.

12. Oddawanie honorów ze względu na konieczność pilnowania więźniów zawiesza się w zupełności.

13. Obowiązki warty: zadaniem warty, zajętej wewnątrz zakładu jest zapobieganie lub przeszkodzenie zamierzonej ucieczce więźniów, niedopuszczenie do porozumiewania się więźniów między sobą i z ludnością, strzeżenie majątku i dobra zakładu. Strzegąc więźniów, pracujących na wolnym powietrzu, powinien dozorujący dawać bezustanne baczenie na oddanych mu pod straż. Nie wolno mu w tym wypadku pod jakimkolwiek pozorem od nich oddalić się. Powinien stać tak blisko nich i w takim miejscu, by mieć ich ciągle na oku. Posterunki korytarzowe towarzyszą klucznikowi w odległości 4-ch kroków przy

przeglądaniu cel, a w razie wejścia tegoż do wnętrza stają w otwartych drzwiach z bronią w ręku. Nadzwyczajną uwagę i ostrożność zaleca się posterunkom wyznaczonym z pogotowia, pełniącym straż dniem i nocą przy „niebezpiecznych“. Bez względu nie dopuszcza się do rozmów z przechodzącymi, baczy się na podejrzane ich zachowanie się, zapobiegając nadużyciom osobiście lub meldując o tem klucznikowi.

14. W razie pożaru lub alarmu: W razie alarmu zbiórka warty zakładu karnego na dziedzińcu więzienia na Dzikiej. W razie pożaru cała warta i pogotowie podlega komendantowi zakładu karnego lub jego zastępcy, a w razie nieobecności oficerów — naczelnemu dozorczy więzienia, aż do czasu przybycia oficera służbowego garnizonu.

W razie alarmu i pożaru, eskortując więźniów, prowadzić na ogólną zbiórkę więźniów, odbywającą się na dziedzińcach więzień na Dzikiej i Gęsiej.

15. W razie chęci ucieczki więźnia:

- a) żołnierz, stojący na posterunku, winien zejść i przeszkodzić temu, gdy zaś nie jest w stanie temu zaradzić, po bezkutecznym okrzyku „stój!“ i pogoni, ma strzelić i podnieść alarm, nie zaprzestając pogoni;

- b) żołnierz z pogotowia ma w razie usiłowanej ucieczki więźnia bezwzględnie podnieść alarm okrzykiem „stój!” lub w ostateczności strzałem zmusić więźnia do powrotu, nie oddalając się od grupy więźniów. Żołnierz z pogotowia, strzegący grupy pracujących więźniów, nie może zezwolić ani na krok odejść jednemu z nich. W razie, gdy zachodzi tego konieczna potrzeba, należy poczekać do nadejścia pomocy, po którą winien posłać do pogotowia, lub naczelnego dozorca, któraby więźnia tego przeprowadziła, ewentualnie ma przerwać pracę i udać się z całą grupą. O ile w większym obszarze zajętych jest więcej więźniów, winna być większa eskorta.

16. Przeprowadzanie (eskortowanie) więźniów przez ulicę winno odbywać się spokojnie i z całą przytomnością umysłu. Jeden żołnierz nie może prowadzić więcej jak 1 więźnia. Dla 2 do 3 więźniów winno być zawsze 2-ch eskortantów, tak by w razie ucieczki jednego więźnia, komendant eskorty mógł pozostawić straż przy reszcie, i dopiero puścić się za zbiegiem. W razie ucieczki więźnia na ulicy, w miejscu tłumnym, strzelać można dopiero w ostateczności, i to uważać, by

nie strzelać w tłum naoslep, lecz z rozwagą, by strzał mógł więźnia powstrzymać, lub ewentualnie dla postrachu i alarmu strzelić w górę.

Instrukcja dla warty koszarowej przy ulicy Ciepłej.

1. Nazwa warty: „Warta Koszarowa Kompanji Garnizonowej“.
2. Warta podlega dowódcy komp. garn. względnie jego zastępcy.
3. Siła warty: 1 podoficer, 6 szeregowców.
4. Zmiana warty o godz. 12 min. 30 w koszarach na dziedzińcu przed bramą.
5. Warta koszarowa kompanji garnizonowej wystawia 2 posterunki:
 - a) posterunek Nr. 1 przy głównem wejściu (z wewnętrznej strony tegoż);
 - b) posterunek Nr. 2 przy wejściu od strony hal targowych (na podwórzu stajennem), również wewnątrz koszar.
6. Porządek zmiany posterunków według numeracji.
7. Posterunki pełnią służbę z bronią na pasie, w budce wartowniczej zaś z bronią u nogi, bagniet u boku.
8. Wchodzenie do budki dozwolone w wyjątkowych wypadkach zawiei śnieżnej lub deszczu.

9. Oddawanie honorów — krok po prawej stronie budki wartowniczej przez przyjęcie postawy na baczność.

10. Obowiązki posterunków:

a) Posterunek Nr. 1. Dozwala żołnierzom na wyjście w godzinach od 17-ej do 21-tej po uprzednim stwierdzeniu przez dowódcę warty, że wychodzący jest należycie ubrany i nie wynosi z sobą żadnej własności skarbowej. W innych godzinach wyjście dozwolone tylko w sprawach służbowych za przepustką wystawioną przez oficera lub sierżanta; w sprawach osobistych li tylko za zezwoleniem dowódcy kompanji, względnie jego zastępcy. Wszelkie przepustki zbadać ma każdorazowo dowódca warty. Wozy mogą przejeżdżać przez obydwie bramy. Oficerowie korzystać mogą z obydwóch bram.

b) Posterunek Nr. 2 Wpuszcza tylko osoby wojskowe, zaś osoby cywilne zatrzymuje aż do nadejścia (za ewentualnem wezwaniem) dowódcy warty. Dowódca warty w wypadkach wyjątkowych (śmierć w rodzinie, przyjazd z prowincji i t. d.) może po-

zwolić na rozmowę osoby cywilnej z żołnierzem kompanji garnizonowej w czasie nieobecności dowódcy kompanji, względnie jego zastępcy. We wszystkich innych wypadkach należy zameldować nadejście osób cywilnych dowódcy kompanji, względnie jego zastępcy. Wypuszczać wolno osoby cywilne, przeprowadzone przez ordynansa kancelaryjnego. Podoficerów i żołnierzy bez specjalnych przepustek, podpisanych przez dowództwo kompanji garnizonowej, w godzinach służbowych wypuszczać nie wolno.

11. Wszystkie nadzwyczajne przypadki (ogień, rozruchy i t. p.) meldują posterunki natychmiast dowódcy warty, ten ze swej strony melduje dowództwu kompanji.

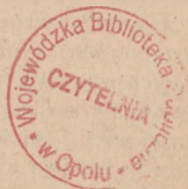
12. Żołnierze pełniący służbę wartowniczą, winni być dokładnie obeznani z przepisami tej służby, a szczególnie z paragrafami W. K. K. oraz artykułami wojennymi, z których wyciąg dołącza się do instrukcji.

T R E Ś Ć.

A.	Warty i posterunki	3
	1. Cel i wystawianie wart i posterunków . . .	3
	2. Wyznaczanie oficerów i żołnierzy do służby wartowniczej	4
	3. Umundurowanie	4
B.	Przełożeni wart	5
C.	Warty	7
	1. Zaciąganie wart	7
	2. Zmiana i podział wart	8
	3. Obowiązki dowódcy warty	11
	4. Oddawanie honorów przez warty	13
	5. Występowanie warty pod broń w szczegól- nych wypadkach	16
	6. Zachowanie się wart od zmierzchu do świtu .	16
	7. Książki wart i meldunki	18
	8. Warty koszarowe i inne	19
D.	Posterunki	21

1. Znamiona posterunków	21
2. Obowiązki posterunków	21
3. Zmiana posterunków	23
4. Oddawanie honorów przez posterunki	27
E. Patrole wysyłane do gospód i t. p.	28
F. Aresztowania i użycie broni	29
1. Aresztowania	29
2. Użycie broni	34
G. Zaopatrzenie wart w amunicję	36
Dodatek. Instrukcja dla Warty Głównej	- 39
Instrukcja dla Warty zakładu karnego	41
Instrukcja dla Warty koszarowej przy ul. Ciepłej	47

PRZEPISY SŁUŻBOWE.

WYDANO DRUKIEM:

1. Artykuły wojenne W. P. (Wydanie II) -	
2. Piechota (cz. I. Musztra formalna, cz. II. Szkoła walki) (wyd. II). - - - - -	1.60
3. I. Obowiązki Dowódcy Pułku; II. Obowiązki Dowódcy Bataljonu - - - - -	—.40
4. Obowiązki Dowódcy Kompanji- - - - -	—.35
5. Obowiązki Sierżanta Sztabowego- - - - -	—.35
6. I. Obowiązki Podoficera Magazynowego II. Obowiązki Furjera - - - - -	—.25
7. Obowiązki Drużynowego - - - - -	—.25
8. Obowiązki Podoficera Kuchennego - - - - -	—.10
9. Obowiązki Podoficera Broni - - - - -	—.25
10. Karabin Mauzera M.98- - - - -	—.70
11. Przepisy strzeleckie- - - - -	1.20
12. Służba garnizonowa- - - - -	—.60
13. Wojenne przepisy ewidencyjne- - - - -	—.50
14. Dyscyplinarne przepisy karne dla armji - - - - -	—.80
15. Przepisy o drodze służbowej przy wnoszeniu zażaleń (wyd. II)- - - - -	—.45
16. Przepisy sanitarne pokojowe - - - - -	2.20
17. Przepisy do oceny zdolności do służby wojskowej - - - - -	2.40

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

CM KEK 317771

000-317771-00-0

18. Regulam	(część I)	
19. Regulam	(część I)	
20. Rząd Końs		
21. Szkoła po		
22. Program k		
23. Opis i rys		
24. Obowiązki służbowe	- - - - -	1.30
25. Ujeżdżanie podjezdaków	- - - - -	—55
26. Tymcz. post. org. Minist. sł. żandarmerji		1.—
27. Instrukcja specjalna dla żandarmerji peł-		
niącej służbę w głębi kraju	- - - - -	—50
28. Pośtanowienia organiczne i uzupełnienie		
instrukcji służbowej dla żandarmerji		
polowej. pełniącej służbę na terenie		
operacyjnym	- - - - -	—75
29. Regulamin Kawalerji	- - - - -	6.—
30. Nauka jazdy konnej (Wydanie II)	- - - - -	
31. Instrukcja minerska	- - - - -	2.20

W OPRACOWANIU:

1. Służba polowa.
2. Regulamin gimnastyki.
3. Regulamin artylerji: przepisy strzeleckie.
4. " " wywiad.
5. " " musztra piesza.